
האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

חילון המקודש: הקוראן והנביא בפרשנות הערבית הליברלית -
38809

תאריך עדכון אחרון 14-09-2024

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: מוסמך

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: לימודי האסלאם והמזרח התיכון

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר ב'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): פרופ' מאיר חטינה

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: meir.hatina@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: יום שני 1500-1600

מורי הקורס:
פרופ מאיר חטינה

תאור כללי של הקורס:

הקורס מנתח את הפרשנות הערבית הליברלית ביחס לקוראן והנביא, שיעדיה העיקריים היו צמצום אופיו המקודש של הקוראן והצגתו כטקסט היסטורי, הומני ואוניברסלי, שסימני ההיכר שלו צדק, חסד ורחמים. בקורס נקרא וננתח טקסטים נבחרים מתורגמים לאנגלית ועברית, תוך שימוש בספרות משנה, תיאורטית והיסטורית.

מטרות הקורס:

1. להכיר את העושר והרב-גוניות במחשבה הערבית ביחס לשוריש האסלאם, בדגש על הקוראן והנביא
2. לזהות ולהגדיר את הזרם הליברלי ואת דובריו ולעמוד על ההקשרים ההיסטוריים והפוליטיים.
3. לנתח את הפרשנות הליברלית ביחס למסורות עבר, ולנתח את תקשר בין דת לפוליטיקה.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

1. להכיר הוגים חשובים בתולדות המחשבה הערבית הליברלית.
2. לרכוש מיומנות נוספת בקריאה וניתוח של טקסטים רעיוניים.
3. לעמוד על האתגרים והדילמות המלוות את המחשבה הליברלית במזרח התיכון הערבי בעידן המודרני.

דרישות נוכחות (%) :
100

שיטת ההוראה בקורס: הוראה פרונטלית בכיתה: שיעור ותרגיל. כל תלמיד יידרש לתת רפרט קצר בכיתה בנושא שקשור בנושאי הקורס ושיכול לשמש בסיס לעבודת רפרט סוף קורס או אף עבודת סמינר.

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

1. נאורות ערבית, מהי?
2. ליברליזם ערבי: דיוקן היסטורי ורעיוני
3. ניתוק הקשר הגורדי בין דת למדינה
4. הקוראן: טקסט היסטורי ואתי, לא משפטי-הלכתי
5. תרומתו הייחודית של מחמוד מוחמד טה בסודאן: חזרה לאסלאם של מכה
6. מבט משווה מהמרחב השיעי

חומר חובה לקריאה:

עמנואל קאנט, "תשובה לשאלה: נאורות מהי?", בתוך עזמי בשארה (עורך), הנאורות: פרוייקט שלא נשלם? (תל אביב: הקיבוץ המאוחד, 1997), עמ' 45-52.

מכס ובר, האתיקה הפרוטסטנטית ורוח הקפיטליזם (תל-אביב: עם עובד, תשמ"ד), 35-42, 76-90.
Albert Hourani, Arabic Thought in the Liberal Age 1798-1939 (3rd. ed., Cambridge: Cambridge University Press, 1983 [1962]), pp. 130-160.
Saad Eddin Ibrahim, "Reviving Middle Eastern Liberalism," Journal of Democracy, Vol. 14 (October 2003), pp. 5-10.

האסלאם והג'האד דרכו (תל אביב: מרכז דיין, 2012), עמ' 124-128, 279-284.

Patricia Crone and Martin Hinds, God's Caliph: Religious Authority in the First Centuries of Islam (Cambridge: Cambridge University Press, 1986).

חסן אל-בנא, האסלאם הוא בשורתנו והג'האד דרכנו (תל אביב: מרכז דיין, 2012), עמ' 124-128, 279-284.

סייד קוטב, מניפסט האסלאם הרדיקלי: ציוני דרך (תל אביב: רסלינג, 2011), עמ' 103-121.

האסלאם והג'האד דרכו (תל אביב: מרכז דיין, 2012), עמ' 124-128, 279-284.

Khalid Muhammad Khalid, From Here We Start, translated by Ismail R. al-Faruqi (Washington, D.C.: American Council of Learned Societies, 1953), pp. 120-136, 143-145.

האסלאם והג'האד דרכו (תל אביב: מרכז דיין, 2012), עמ' 124-128, 279-284.

האסלאם והג'האד דרכו (תל אביב: מרכז דיין, 2012), עמ' 124-128, 279-284.

האסלאם והג'האד דרכו (תל אביב: מרכז דיין, 2012), עמ' 124-128, 279-284.

האסלאם והג'האד דרכו (תל אביב: מרכז דיין, 2012), עמ' 124-128, 279-284.

Mohsen Kadivar, "Freedom of Religion and Belief in Islam," in Mehran Kamrava (ed.), The New Voices of Islam (London: I. B. Tauris, 2006), pp. 119-142.

האסלאם והג'האד דרכו (תל אביב: מרכז דיין, 2012), עמ' 124-128, 279-284.

ה.א.ר. גיב, מגמות חדשות באסלאם (תל אביב: עם עובד, 1976), עמ' 54-75.

חומר לקריאה נוספת:

Lutz Kaelber, "Introduction: The Centenary of Weber's Protestant Ethic Essay," in W. H. Swatos and L. Kaelber (eds.), The Protestant Ethic Turns 100: Essays on the Contemporary of the Weber Thesis (Boulder, Colo.: Paradigm Publishers, 2005), pp. xv-xxxii

מאיר חטינה, הקול המושתק: מחשבה ליברלית במזרח התיכון הערבי (תל אביב: נהדה/רסלינג,

---

(2022), עמ' 69-136.

Ann K. Lambton, *State and Government in Medieval Islam* (Oxford: Oxford University Press, 1981), pp. 13-20, 307-315.

Patricia Crone and Martin Hinds, *God's Caliph: Religious Authority in the First Centuries of Islam* (Cambridge: Cambridge University Press, 1986).

Itzhak Weismann, *'Abd al-Rahman al-Kawakibi: Islamic Reform and Arab Revival* (London: Oneworld, 2015).

Israel Gershoni and James P. Jankowski, *Egypt, Islam, and the Arabs: The Search for Egyptian Nationhood, 1900-1930*, New York: Oxford University Press, 1987), pp. 66-7.

Hatina, *Identity Politics in the Middle East*, pp. 22-29.

Nasr Abu Zaid, "Rethinking the Qur'an: Towards a Humanistic Hermeneutics," in Stefan Reichmuth, Jörrn Rüsen and Aladdin Sarhan (eds.). *Humanism and Muslim Culture: Historical Heritage and Contemporary Challenges*. Göttingen: V&R unipress GmbH, 2012, pp. 39-60.

Samia al-Nagar and Liv Tønnessen, *Women's Equal Rights and Islam in Sudanese Republican Thought: A Translation of Three Family Law Booklets from 1975* (Bergen: University of Bergen, 2015), pp. 14-20.

Mohsen Kadivar. "Wilayat al-faqih and Democracy," in Asma Afsaruddin (ed.), *Islam, the State, and Political Authority: Medieval Issues and Modern Concerns* (New York: Palgrave Macmillan, 2011), pp. 207-224.

Abdolkarim Soroush, "Reasons, Freedom, and Democracy in Islam," in Mehran Kamrava (ed.). *The New Voices of Islam* (London: I. B. Tauris, 2006), pp. 243-261.

מרכיבי הציון הסופי :

הגשת עבודה מסכמת / פרויקט גמר / מטלת סיכום / מבחן בית / רפרט 70 %
השתתפות פעילה / עבודת צוות 30 %

מידע נוסף / הערות: